

ИЗГРАДЊА СИСТЕМА УПРАВЉАЊА БЕЗБЈЕДНОШЋУ САОБРАЋАЈА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

TRAFFIC SAFETY MANAGEMENT SYSTEM BUILDING IN THE REPUBLIC OF SRPSKA

Милија Радовић¹, Миленко Џевер², Милан Тешић³ и Милка Дубравац⁴

Резиме: Безбједност саобраћаја као мултисекторски систем захтијева сталну координацију свих субјеката и праћење резултата спроведених активности на унапређењу безбједности на путевима. На тај начин се формира квалитетан заштитни систем који омогућава континуирано смањење броја саобраћајних незгода и њихових последица. Република Српска је у претходном периоду препознала значај овог концепта, те се придружила бројним земљама у свијету, које су учиниле прве кораке на унапређењу безбједности на путевима. С тим у вези, у овом раду су представљене активности које доприносе изградњи квалитетне и одрживе основе система за рјешавање безбједности на путевима. Самим тим, јављају се одличне претпоставке за реализацију ширег спектра активности које прогресивно утичу на унапређење безбједности на путевима Републике Српске.

Кључне ријечи: безбједност саобраћаја, одрживи систем, управљање, јачање капацитета

1. УВОД

Република Српска је, заједно са осталим земљама чланицама Уједињених нација (УН), прихватила низ резолуција Скупштине УН о безбједности саобраћаја, међу којима је посебно актуелна Резолуција А/RES/64/255, од 10. маја 2010. године. Ова резолуција утврђује документ УН – Деценија акције за безбједност саобраћаја на путевима 2011–2020. године. Свјетска здравствена организација (СЗО) је припремила и усвојила Глобални план Деценије акција за безбједност саобраћаја на путевима 2011–2020., и тим планом је одређено пет стубова безбједности саобраћаја. Република Српска, односно Босна и Херцеговина је потписник Московске декларације о безбједности саобраћаја (Москва, 2009. година), којом се обавезала да ће подржати међународне мјере смањења страдања у саобраћају, фокусирањем на пет најважнијих стубова. Све чланице УН треба да, на регионалним комисијама и путем периодичних истраживања СЗО, објављују постигнуте успјехе, а посебно: издвајања средстава за безбједност саобраћаја на путевима, успјехе партнерстава и спонзорисања, активности и податке, који указују на успјехе или неуспјехе напора уложених у унапређење безбједности саобраћаја на путевима.

Доношењем Закона о безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске и успостављањем Агенције за безбједност саобраћаја, у складу са наведеним законом, начињени су крупни кораци ка ефикасном систему управљања безбједношћу саобраћаја у Републици Српској. Потенцијална структура за ефикасно управљање безбједношћу саобраћаја уређена је прописима и на републичком и на локалном нивоу власти у Републици Српској.

---

¹ Милија Радовић, дипл. инж. саобраћаја, Агенција за безбједност саобраћаја Републике Српске, 3. Јовина 18, Бања Лука, m.radovic@absrs.org,

² Миленко Џевер, дипл. инж. саобраћаја, Агенција за безбједност саобраћаја Републике Српске, 3. Јовина 18, Бања Лука, m.dzever@absrs.org,

³ Милан Тешић, дипл. инж. саобраћаја, Агенција за безбједност саобраћаја Републике Српске, 3. Јовина 18, Бања Лука, m.tesic@absrs.org,

⁴ Милка Дубравац дипл. инж. саобраћаја, Агенција за безбједност саобраћаја Републике Српске, 3. Јовина 18, Бања Лука, m.dubravac@absrs.org,

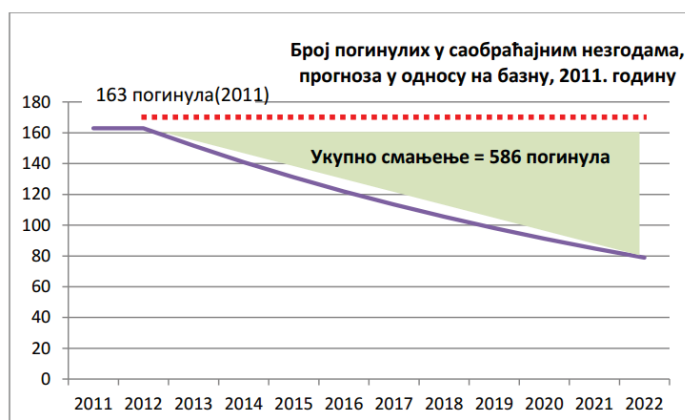
Досадашња искуства показују да већина кључних субјеката за безбједност саобраћаја који имају одређене одговорности за разне аспекте безбједности саобраћаја исказују заинтересованост за заједнички рад на унапређењу безбједности саобраћаја. Од изузетне важности је даље јачање капацитета кључних субјеката безбједности саобраћаја, како кадровско, тако и кроз доношење властитих стратегија и акционих планова на унапређењу безбједности саобраћаја и издвајање финансијских средстава за спровођење ових планова.

Република Српска је доношењем Стратегије одредјелила се за пут који ће обезбједити саобраћај који омогућава квалитетан живот и одвијање осталих функција у Републици Српској, са што мање стреса и застоја у саобраћају без погинулих и тешко повријеђених у саобраћају.

Такође, Стратегијом се одредјелила да ће покренути и јачати постојеће ресурсе и градити нове капацитете који ће, уз снажну политичку подршку и вођство, користећи системски приступ заснован на пет стубова безбједности саобраћаја утврђених Деценијом акције за безбједност саобраћаја, непрекидно радити у циљу смањивања ризика учешћа у саобраћају, а посебно радити у областима система управљања безбједношћу саобраћаја, безбједнијих путева и кретања, безбједнијих возила, безбједнијих учесника у саобраћају и збрињавања након незгода.

Коначни циљеви дефинисани стратегијом се огледају у сљедећем:

- Смањити број погинулих лица на путевима у Републици Српској за 50% до 2022. године у односу на број погинулих у 2011. години.
- Смањити укупне друштвено-економске трошкове саобраћајних незгода, у периоду од десет година, за око 582 милиона КМ.

Слика 1. Прогноза смањења броја погинулих у односу на базу 2011. Годину

Претходно наведени циљеви, те активности на спровођењу Стратегију, омогућавају да се у складу са прогнозама до 2020. године сачува 586 живота.

2. РЕЗУЛТАТИ

Стратегија безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске, коју је усвојила Народна Скупштина Републике Српске 2013. године, дефинисала је правце управљања и координације система безбједности саобраћаја али и неопходност успостављања одрживог финансирања система безбједности. Праћење и процјена су основне компоненте успјешних програма безбједности саобраћаја на путевима и најбоље међународне праксе. Стратегијом су осмишљени посредни индикатори у циљу праћења ефикасности интервентних активности које се спроводе у оквиру Стратегије и Програма безбједности саобраћаја, који је 2014. године усвојила Влада Републике Српске. Стратегијом су у оквиру пет стубова дефинисане активности које треба да се реализују у периоду важења Стратегије. Ове активности полазе од законодавног оквира, успостављања база података, доношења стратешких докумената, планирања и пројектовања безбједних путева. У оквиру првог стуба управљање безбједношћу саобраћаја дефинисано је кроз сљедеће групе активности:

- Управљање безбједношћу саобраћаја (изградња и јачање капацитета институција),
- Саобраћајни прописи и законодавство,
- Систем података о саобраћајним незгодама и повријеђеним лицима,
- Стратегије и акциони планови,
- Индикатори дјеловања и праћење.

2.1. Реализација активности предвиђених Стратегијом

2.1.1. Управљање безбједношћу саобраћаја (изградња и јачање капацитета институција)

Законом о безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске Агенцији за безбједност саобраћаја повјерен је задатак управљања безбједношћу саобраћаја. Предуслов за испуњење овог задатка јесте да Агенција својим капацитетом може одговорити овом задатку. У претходном периоду значајно су унапријеђени капацитети Агенције кроз обезбјеђивање адекватног простора за рад, запошљавање стручних кадрова, обуке запослених и нешто већа средства из Буџета за рад Агенције.

Савјет за безбједност саобраћаја Републике Српске, који чине потпредсједник Владе Републике Српске, пет министара и три стручњака из области безбједности саобраћаја од свог именовања одржао 9 (девет) сједница и дао значајан допринос на унапређењу безбједности саобраћаја. Један од проблема у раду Савјета огледао се у нередовном присуствовању сједницама одређеног броја министара.

Када је у питању институционално јачање капацитета других субјеката безбједности саобраћаја ситуација је сљедећа. У оквиру Ауто-мото савеза Републике Српске формирано је Одјељење за техничке и превентивно-образовне послове, у чијој се надлежности налазе активности везане за безбједност саобраћаја на путевима. У оквиру ЈП „Путеви Републике Српске“ предвиђено је формирање посебног одјељења, али није још реализовано. У ЈП „Аутопутеви РС“ није формирана посебна организациона јединица за безбједност саобраћаја на путевима, с тим што је у току формирање организационе јединице за техничко управљање мрежом аутопутева у оквиру које би се налазили послови безбједности саобраћаја. У Заводу за образовање одраслих константно је присутно јачање капацитета особља кроз едукације и присуствовање семинарима.

Формирање Савјета за безбједност саобраћаја је законска обавеза јединица локалне самоуправе. До сада је ту законску обавезу испунило више од половине локалне самоуправе (33 јединице локалне самоуправе). Агенција је успоставила индикаторе дјеловања Савјета јединица локалне самоуправе у систему безбједности саобраћаја. Проведено истраживање је показало да је у претходној години свега 17 Савјета имало једну или више сједница што указује да скоро половина Савјета постоји формално, односно само на папиру.

Одрживи механизам финансирања безбједности саобраћаја на републичком и локалном нивоу није још успостављен. Финансирање активности на повећању безбједности саобраћаја врши се искључиво на бази планираних буџетских средстава различитих управних организација и јединица локалних самоуправа.

Стално стручно усавршавање професионалаца у безбједности саобраћаја је предуслов било каквог напретка у области безбједности саобраћаја. Агенција за безбједност саобраћаја је у сарадњи са Министарством локалне управе и самоуправе у 2013. години организовала и одржала четири радионице из стратешког планирања унапређења безбједности саобраћаја, а које су одржане у Бијељини, Бањалуци, Источном Сарајеву и Требињу. Сврха радионица била је упознавање учесника са поступком израде Стратегије и Програма безбједности саобраћаја за подручја јединица локалне самоуправе, као и унапређивања практичних знања у области безбједности у саобраћају. У 2014. години, у сарадњи са Министарством управе и локалне самоуправе, одржан је циклус радионица за службенике у јединицама локалне самоуправе на тему „Савремене методе праћења безбједности саобраћаја у јединицама локалне самоуправе“.

2.1.2. Законодавство

У току је процедура израде Закона о измјенама и допунама Закона о основама безбједности саобраћаја на путевима у БиХ. Измјене и допуне су добрим дијелом инициране од стране заинтересованих страна из Републике Српске. У поступку јавне расправе, као заинтересоване стране, активно су учествовали представници Министарства саобраћаја и веза, Министарства унутрашњих

послова, Министарства здравља и социјалне заштите, Министарства просвјете и културе, Инспектората, Агенције за безбједност саобраћаја, ЈП „Путеви Републике Српске“, ЈП „Аутопутеви Републике Српске“, Ауто-мото савеза Републике Српске.

Када су у питању подзаконски акти у току 2013. године усвојен је Правилник о приступу подацима од значаја за безбједности саобраћаја. Завршена је, такође, процедура израде Правилника о идентификацији и критеријумима за утврђивање и отклањање опасних мјеста на јавном путу чиме се наставља имплементација Директиве 2008/96 у Републици Српској.

У 2013. години донесен је Закон о јавним путевима Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 89/13), чијим доношењем се између осталог уређује пројектовање, изградња и реконструкција безбједних путева.

Стратегијом је предвиђено унапређење законске регулативе и надзор у погледу издавања љекарских увјерења за возаче моторних возила као и процедуре обавјештавања надлежног органа који води евиденцију возача о здравственом стању возача. Покренута је иницијатива за измјену Правилника о здравственим условима које мора испуњавати возач моторних возила. Нацртом Закона о измјена и допуна ЗООБС-а предвиђене су процедуре и радње за трајно и привремено одузимање возачке дозволе које су усаглашене са Министарством здравља и, за разлику од постојећих законских рјешења, објективно проводиве у пракси.

Када је у питању сарадња са медијима и законско регулисање ове материје, још увијек није утврђени правни основ за овакво законско рјешење, али је у међувремену успостављена врло добра комуникација са Јавним РТВ сервисом Републике Српске која се огледа у више сегмената. Јавни сервис је препознао улогу медија у превенцији саобраћајних незгода, те су кроз бесплатно емитовање припремљених аудио и видео материјала, те организовање низа радио и телевизијских емисија на теме безбједности саобраћаја, учествовали у реализацији превентивних активности. Поред јавног сервиса значајну улогу у посматраном периоду имале су и друге комерцијалне радио и телевизијске куће, те писани медији, које су такође активно учествовали у спроведеним кампањама.

2.1.3. Систем података од значаја за безбједност саобраћаја

Министарство унутрашњих послова Републике Српске, у чијој надлежности је вођење података о саобраћајним незгодама, константно ради на унапређењу система прикупљања и евидентирања података, што је нарочито присутно код географско позиционирање мјеста настанка саобраћајних незгода. Омогућен приступ је бази података о саобраћајним незгодама „ЈП Путеви Републике Српске“, ЈП „Аутопутеви Републике Српске“ и „Ауто-мото савезу Републике Српске“. У току је реализацији приступа Агенције за безбједност саобраћаја бази података о саобраћајним незгодама.

Систем праћења повређивања у здравственом сектору још није успостављен. Међутим, у оквиру редовних активности Ресора за јавно здравство, међународне односе и европске интеграције, Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске, у сарадњи са Институтом за јавно здравство спроводе се активности на анализи пријављивања и евиденције особа повријеђених у саобраћају у Републици Српској. Наведена анализа је тренутно у фази израде, а у наредном периоду се очекује завршетак овог документа, као и препоруке у циљу унапређења ове области.

2.1.4. Стратегије и акциони планови

Влада Републике Српске је у овој години усвојила Програм безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске за период 2014-2018 којим се детаљније дефинишу активности које треба спровести како би се постигли циљеви из Стратегије безбједности саобраћаја, као и обавезе свих субјеката.

У периоду од претходног семинара неколико јединица локалне самоуправе је донијело или је у фази израде Стратегије безбједности саобраћаја за локални ниво.

2.1.5. Индикатори дјеловања и њихово праћење

У посматраном периоду успостављени су сљедећи индикатори безбједности саобраћаја:

- Степен везивања појаса
- Коефицијент техничке исправности возила.

Поред ових индикатори у поступку је успостављање и индикатора „Степен поштовања брзине кретања“. Министарство унутрашњих послова је успоставило и индикатор „Процент возача који управљају возилом под утицајем алкохола“.

3. ЗАКЉУЧАК

Управљање и праћење безбједности саобраћаја је један континуиран процес који захтјева стално ангажовање свих субјеката безбједности саобраћаја. Стално ангажовање на овим пословима захтјева низ предуслова, који се огледају у финасирању активности, јачање капацитета субјеката безбједности саобраћаја што у материјалним што у људским ресурсима.

Безбједност саобраћаја је значајна дјелатност за цијелокупан друштвени систем, првенствено кад се узме у обзир директни и индиректни трошкови који настану приликом саобраћајне незгоде, и њихов утицај на бруто друштвени производ.

Република Српска је на почетку процеса управљања безбједносћу саобраћаја, и начинила је значајне кораке, чиме је учинила искорак у односу на најближе окружење.

Одређени број субјеката безбједности саобраћаја, ни до данас није препознао одговорност, нити своје постојеће капацитете и могућности, да на адекватан начин управља овим процесом. Овдје је неопходно истаћи, да је ових субјеката сваким даном све мање, што улијева одређену дозу самопоуздања и говори да се свијест о значају превенције настанка саобраћајних и самој безбједности саобраћаја мијења.

Агенција за безбједност саобраћаја, кроз своје редовне активности и у складу са материјалним људским ресурсима чини кораке који иду у правцима координације субјеката безбједности саобраћаја, сручног оспособљавања (првенствено запослених у јединицама локланих самоуправа) и анимирања субјеката безбједности саобраћаја.

4. ЛИТЕРАТУРА

- [1]. Стратегија безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске 2013 – 2022
- [2]. [Програм безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске 2014.-2018. године](#)
- [3]. Извјештај о спровођењу стратегије за 2013. Годину